

Autentisk kulturhistorie i Blokhus

Jammerbugt Turistbureau

www.visitjammerbugten.dk

Kort over Blokhusedområdet

1. Blokhus Sømærke

2. "Hawet"

3. Kancelligaarden

4. Mindestenen

5. Bunker i Blokhus

6. Niels Jensens Hus

7. Strandingskroen - Futton - Bingen

8. Fiskebondehjem fra 1785

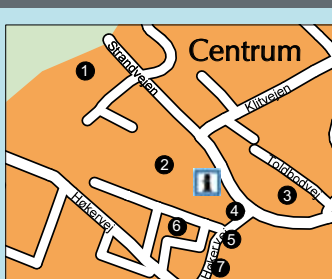
9. Thomas Olesen Løkken

10. Lien i Pirupshvarre

11. Vraget af "De tre Venner", 1882

 Jammerbugt Turistbureau/Blokhus

 Strandnummerskilt

Navnet Blokhus stammer muligvis fra dengang da Inger Skeel, Voergård, i 15-1600-tallet havde boder og magasiner (blokhuse) til opbevaring af korn, smør og kød, som hun eksporterede til Norge.

Fra sidst i 1500-tallet menes Aalborg-borgere og herremænd at have haft boder ved kysten til brug ved fiskeri til saltning, ophold o. lign. Dette skulle egentlig være begyndelsen til det egentlige Blokhus, der i 1700-tallet blev en kendt skude handelsplads.

Den friske vesterhavsluft tiltrak sommergæster allerede fra midten af 1800-tallet. Det var vist især i koleraåret 1853, at sommergæsterne begyndte at indfinde sig for at finde helbredelse og leve i naturens renhed.

Forfatteren Meir Goldschmidts besøg i Blokhus i 1865 gav anledning til, at Blokhus blev et badested. Han var nemlig den første, der offentligt bekendtgjorde, at man kunne bade direkte i Vesterhavets bølger.

De første turister i Blokhus var enten kunstnere eller velhavere. Her fandt de fred, naturskønhed og ensomhed.

Citat fra en rejsebog, 1870:

"Derfra kommer man ved en Afstikkeri Vest til Blokhusene, der ligger tæt ved Vesterhavet som en venlig Oase indenfor et udstrakt Ringhegn af Klitter. Her findes en god Gæstgivergaard, Købmænd, Herredsfoged, Thingsted, Toldembedsmænd, Strandingskommisionær, Branddirektør, Mølle, Redningsstation, mange Haandværkere, men fremfor alt en Badevogn og en dejlig sandbund for Badegæster, der i den senere Tid ret flittigt besøger dette livlige lille Sted".

Med denne folder i hånden får du et indblik i Blokhus' imponerende historie. En by, der langsomt har udviklet sig fra en kendt skude handelsplads til, at være centrum i et charmerende, internationalt ferieparadis.

Rigtig god fornøjelse!

1. Blokhus Sømærke

Adresse: Blokhus strand. Til venstre for nedkørslen.

Et sømærke havde til formål at forebygge strandinger og dermed øge sikkerheden til søs. Oprindeligt var Hune Kirke, der i gamle dage lå helt frit og med udsyn til havet, fordi der ikke fandtes høje klitter som i dag, Blokhus første sømærke. Kirken kunne imidlertid ikke fortælle de søfarende, hvor de befandt sig. Så da man i 1880'erne valgte, at bygge 25 sømærker langs den jyske vestkyst, havde hvert sømærke sin egen facon, som også var indtegnet på søkortet og fortalte skibets position. Samtidig kunne en erfaren sømand regne afstanden ud til den forræderiske kystlinie.

Blokhus Sømærke blev bygget i 1884 og ombygget i 1898, med ben af jern, da de oprindelige træben, som var af lærkestammer fik sømærket til at svaje i hårdt vejr.

I 1944 sprængte tyskerne sømærket og da man efter krigen genopbyggede Blokhus tænkte man ikke på at genopføre sømærket, idet dets funktion ikke længere, i forhold til den nye navigationsteknik havde betydning.

I 2006 blev Blokhus sømærke genopført, dette på baggrund af et forslag fra Blokhus og omegns grundejerforening. Sømærket er opført efter de originale tegninger, dog med den ændring, at jernbenene nu er af limtræ, der kan holde til enhver storm.

Placeringen er dog ændret, idet den oprindelige placering i mellemtiden er blevet bebygget med sommerhuse.

2. Kancelligaarden

Adresse: Strandvejen 4.

Den nordre gård, blev opført i 1772–75 og var oprindeligt en stor 5-længet skude-handelsgård. I dag er det kun denne hovedbygning samt "Hawet" (se nr. 2) tilbage fra den store gård. Den 51 m. lange smukke bygning blev i 1844 indrettet til herrefogedkontor, tingsted og toldkontrolstation og efterfølgende fik den navnet Kancelligaarden.

Symbolerne over hoveddøren er værd at bemærke, idet det symboliserer: "Øvrighed – Flid og Fiskeri".

Huset er privat ejet.

3. "Hawet"

Adresse: Strandvejen 9.

"Hawet" er bygget i 1777, og hørte til "Den nordre gård", hvor Kancelligaarden (se nr. 3) var stuehus. Bygningen fungerede oprindeligt som maltgøreri, hvor man bearbejdede malt til ølbrygning.

I 1844 blev huset indrettet til byens fængsel. Her anbragte man mindre farlige fanger. De fleste sad inde for maglende betaling af børnebidrag. En enkelt af fangerne havde 11 børn at betale til, og da man højst kunne sidde i fængsel i 5 døgn, var det for ham og flere andre mænd, en meget god måde at få løst problemet på.

Huset er i dag kalket hvidt og har stråtag, ligesom i 1777. Til forskel fra "de gamle dage" fungerer "Hawet" i dag som spise restaurant.

Dog kan man den dag i dag stadig se jern-tremmerne for det sidste lille vindue mod vejen, der vidner om bygningens historie.

4. Mindestenen

Adresse: Strandvejen 5b. (haven foran turistbureauet)

At Blokhus' redningsfolk og fiskere ofrede deres liv i kampen mod havet, kan i dag ses på den mindesten, som Blokhus Fiskeriforening - nu Blokhus Strand Bådlaug - rejste i begyndelse af 1956. Stenen blev oprindeligt placeret ved stranden, men pga. tilfygning blev den flyttet til turistbureauet.

Mindestenen gemmer på fem kæntringskatastrofer, der foregik ud for stranden og som dengang ramte Blokhus hårdt.

Hvert år den første fredag i februar, lægger Bådlaug et krans ved mindestenen til ære for de fiskere og redningsfolk, som mistede livet på det barske hav.

5. Bunker i Blokhus

Adresse: Høkervej 4. (overfor turistbureauet)

Under krigen opførte tyskerne 23 bunkers i Blokhus by. Flere af disse betonbukers kunne ikke fjernes efter krigen. I stedet blev de indlemmet i bybilledet og flere af dem eksisterer stadig, og kan ses, rundt omkring i byen, dog lettere camoufleret.

I dag fremstår denne bunker hvidmalet og med en tagkonstruktion, som camouflerer de buede kanter og det kan måske være svært at forestille sig, at bygningen her blev brugt som kanongarage under krigen. Men lægger man mærke til de tre meter tykke jernbetonmure (fornemmes bedst indendøre), kan man måske fornemme denne bunkers oprindelige funktion.

6. Niels Jensens Hus

Adresse: Støvesvej 1. (overfor turistbureauet)

Dette hus har været fiskeren og den berømte marinemaler Niels Jensen's hjem (1907 – 2003). Han flyttede omkring konfirmationsalderen med sin familie til Blokhus.

Han var født ind i en fiskerfamilie og derfor var det også meget naturligt for ham, at han her skulle slå sig ned som redningsmand og kystfisker. Ægteskabet med Anna startede økonomisk hårdt med tre isvintre i træk, hvilket fik hans hustru til at se mulighederne i hans kunstneriske evner.

Niels Jensen har udtalt, at malerarbejdet i begyndelsen skete lidt i det skjulte, for den slags sysler var ikke rigtig noget for en fiskerknægt. Men heldigvis holdt han ved og indså også, at selvom hans store passion var fiskeriet, så var det maleriet der siden 1938 gav familien brød på bordet.

Niels Jensen anså ikke sine malerier, der var inspireret af vesterhavet, bådene og klitterne, for noget særligt, men hans hustru Anna vidste, at han havde stort talent og opfordrede også til, at de mange billeder blev udstillet i København. Efter denne tid begyndte det, at gå stærkt for Niels Jensens kunstkarriere. I 1960 udstillede han på Den Frie, hvor et af hans havbilleder blev købt som sølvbryllupsgave til Dronning Ingrid og Kong Frederik. Også atomfysikeren Niels Bohr købte et billede og straks herefter sendte Sverige, Tyskland og Holland bud efter ham. I Danmark blev kunstforeninger og kunstmuseer meget interesseret i at vise hans imponerende billeder. Det var Anna, der klarede paragrafferne, bragte billederne og hentede de få, der ikke blev solgt.

En stor milepæl var det for ham, da han i 1979 i en alder af 72 år, blev udnævnt som årets kunstner i Skagen.

7. Strandingskroen - Futtten - Bingen

Adresse: Høkervej 2.

Disse bygninger, der i dag rummer restaurant Strandingskroen, restaurant/værts-
hus Futtten samt Bingen, var oprindeligt Blokhus største skudehandelsgård, også
kaldet den "Den søndre gård".

Hovedbygningen (Strandingskroen) er den yngste af gårdens bygninger, opført i
herregårdsstil i 1844. Her fandtes i den østlige del, en meget fin privatbolig og i
den vestlige del købmands - og manufakturhandel samt kontor. Der var altid stor
aktivitet på gården og mange "udenbys" kom og solgte landbrugsprodukter især
smør, som var en meget stor eksportvare i skudehandelstiden. Midt i bygningen
var der en stor spistue til bespisning af de mange besøgende og 45 kuverter var
ikke unormalt. Denne spisestue er stadig i dag en del af restaurant Strandings-
kroen.

Den østlige længe (Futtten) opført i 1761 betegnes sammen med Bingen, Den
vestre længe, der også er opført i dette år, som to af Blokhus ældste bygninger.
Den østlige længe fungerede som gårdens stuehus til skudehandlerfamilierne. I
dag rummer bygningen Blokhus' ældste eksisterende værtshus.

Den vestre længe (Bingen) rummede i skudehandelstiden havreloft. I underetagen
opbevarede man brændevin, akvavit, sirup, petroleum, tran, fernis m.m. "Bingen"
var betegnelsen på det rum, hvor varerne blev bearbejdet og lagret inden udskib-
ning. I denne bygning opbevarede man også flæsk, huder og skind saltet i to store
kar. Der var også et redskabsrum, hønsehus og huggehus med brænde og tør.
I Bingen er der i dag kunsthåndværk, håndarbejde og lejlighedsvis arbejdende
værksted.

Denne store gård var centrum for stor aktivitet i Blokhus i form af skudehandel og
købmandsgård, men i 1862 kom en ny næringslov, som gav mulighed for at alle
kunne drive købmandshandel. Dermed var monopolet slut og de gyldne tider for
skudehandlen var ved at rinde ud. Nu behøvede man ikke længere at drage til
Blokhus for at handle. Da der ikke længere var fremtid i at drive skudehandel blev
"Den søndre gård" ombygget til Klitgaards Badehotel og videresolgt i 1917.

8. Fiskebondehjem fra 1785

Adresse: Ribergaardsvej 7a.

Dette fiskebondehjem er et af Blokhus' ældste huse og samtidig en autentisk model for, hvordan fiskebønderne levede i Blokhus omkring 1700-tallet.

Fiskebondehuse var som regel altid eenlængede og placeret med gavlsiden mod vest for at kunne modstå den hårde vestenvind.

I disse huse var der dyrestald og lade i den ene ende og køkken samt opholds- og soverum i eet i den anden ende. Og inden man begyndte at opvarme og bygge skorstene på husene "flyttede" beboerne oftest ud til dyrene for at holde varmen i vinterperioden.

Husene var oftest forsynet med lerstampet gulv, og skulle det være rigtig flot var der norsk brædegulv i storstuen. For at spare på det dyre gulv, blev der ikke lagt gulv under slagbænken og sengekasserne. Derimod lagde man lyngtørv i to lag på lergulvet med halm over. Dette var ikke bare en effektiv isoleringsform, men samtidig et perfekt sted for mus og andre smådyr.

Huset er privat ejet.

9. Thomas Olesen Løkken

Adresse: På nordsiden af Aalborgvej (i skovkanten mellem Hune og Blokhus.)

Med i bybilledet af 30'ernes Blokhus hører digteren og forfatteren Thomas Olesen Løkken (1877 – 1955), hvis mest kendte romaner fra hans forfatterskab er bøgerne om Klavs Bjerg og Bodil.

Thomas Olesen Løkken var en festlig fyr, som man ofte mødte som midtpunkt i en klynge letpåkledte badegæster, selv iført mørk habit og sort, bredskygget kunstnerhat.

I 1932 købte Thomas Olesen Løkken den tidligere herrefogedbolig beliggende på Strandvejen (i dag restaurant Casa Blanca), og efter at have lagt sin tidligere tilværelse som bl.a. cykelsmed, elektriker og opfinder bag sig, ville han nu her drive ferie – og badepensionat om sommeren og skrive romaner, noveller og digte om vinteren.

Kunstner venner fra hele landet blev hans første gæster, og kunne de ikke betale for deres ophold, blev de enige om, at afregne ved, at male billeder til pensionatet eller dekorere dets paneler og vægge.

10. Lien i Pirupshvarre

Adresse: Naturområdet for enden af Pirupshvarrevej.

Lien er en gammel smuk og imponerende kystskrænt, som i dag kan ses flere steder langs Jammerbugten. bl.a. ved Svinkløv og Slettestrand syd for Blokhus.

Den var kystlinie for 4000 år siden, da der skete en landhævning og kystlinien herved rykkede langsomt 500 m. mod vest og dannede et fladt land, som blev kaldt en slette. Samtidig dannede havet en 21 km. lang bred strand, hvis ry som enestående badestrand har bredt sig langt ud over landets grænser.

En hvarre er et lille stykke fladt land, som var ryddet for sand og hvor man kunne dyrke landbrugsprodukter. Ligesom Pirup, der i dag hedder Pirupshvarre (området hvor kystskrænten ses meget tydeligt) hed Blokhus før 1600-tallet Hune Hvarre.

Herfra dyrkede Hune bønder lidt af jorden og supplerede med Fiskeri. Landbrugsprodukterne sejlede man i lette sejlbåde – sandskuder, til Norge, hvor man byttede sine vare med tømmer (På denne tid fandtes der ikke et eneste træ i Blokhus og omegn, derfor var det meget eftertragtet at få fat i det norske tømmer).

Da man havde brug for oplagring af varerne til Norge byggede man et par huse af tømmerstammerne, også kaldet Blokhuse.

I begyndelsen af 1600-tallet fik Blokhus heraf sit navn.

11. Vraget af "De tre Venner", 1882

Adresse: På stranden mellem sti 33 og Ovesensvej.

I sejlskibenes tid har Jammerbugten altid været frygtet som et farligt farvand med stærk strøm og lumske revler, hvilket også gav bugten sit navn.

Blokhus strand har været udsat for et utal af strandinger og i perioder har stranden været oversået med skibsvrag.

I sandet på stranden nord for Pirupshvarre-bækken skjuler der sig et vrag af den norske bark "De tre Venner". Af og til kommer vraget frem, når strøm og vindforhold tillader det.

Barken var i 1882 på vej hjem fra Norge til Frankrig med Gulvbrædder, da den blev overrasket af en meget voldsom vinterstorm. Redningsmænd fra Blokhus redningsstation rykkede ud med redningsraketter, som kunne skyde en trosse ud til skibet for at fastgøre en redningsstol. Da det mislykkedes flere gange, måtte man ro ud over den voldsomme brænding med den tunge redningsbåd for at nå skibet.

To gange mislykkedes denne umenneskelige anstrengelse og med tøjet fastfrosset til kroppen roede man tilbage for at blive "tøet op". Tredje gang lykkedes det endelig at nå skibet og dermed redde de otte søfolk efter syv timer dramatisk, men vellykket redningsaktion.

Har du fået mod på mere Blokhus historie henviser vi til bogen: "Blokhus fra Istid til isvind", der belyser Blokhus gennem tiderne. Bogen kan blandt andet købes på Jammerbugt Turistbureau/Blokhus.